

Страха М. Л. Краязнаўчы падыход у сучаснай геаграфіі: новыя тэндэнцыі і шляхі іх рэалізацыі // “Краеведение в учебно-воспитательном процессе школ и вузов”, II Республиканская науч.-практическая конф. “Краеведение в учебно-воспитательном процессе школ и вузов”, 29-30 апр. 2009 г.: [материалы] / редкол.: Е.Н.Мешечко (науч. ред.) [и др.]. – Брест: «Альтернатива», 2009. – С. 94.

УДК 908(476)

М.Л. Страха

Мінск, БДПУ імя М. Танка

КРАЯЗНАЎЧЫ ПАДЫХОД У СУЧАСНАЙ ГЕАГРАФІІ: НОВЫЯ ТЭНДЭНЦЫІ І ШЛЯХІ ІХ РЭАЛІЗАЦЫІ

Для геаграфіі як навукі і вучэбнай дысцыпліны краязнаўчы падыход у вывучэнні прыроды, насельніцтва і гаспадаркі з’яўляецца традыцыйным і даволі грунтоўна распрацаваным. Як паказвае аналіз літаратурных крыніц, большасць даследчыкаў схіляецца да выдзялення геаграфічнага краязнаўства ў якасці самастойнай дысцыпліны і вызначае яго як лакальна-рэгіянальную геаграфію [1, с. 342].

Асабліва яскрава тэндэнцыя ўзмацнення краязнаўчага падыхода ў геаграфічнай навуцы і краязнаўчага прынцыпа ў геаграфічнай адукацыі абазначылася ва ўсіх постсавецкіх краінах пасля набыцця імі незалежнасці. Гэтаму паспрыяла разуменне таго факту, што праз краязнаўчую работу з рознымі катэгорыямі навучэнцаў магчыма найбольш дзейсная рэалізацыя такіх важных адукацыйных задач, як патрыятычнае і экалагічнае выхаванне моладзі.

Ва ўмовах суверэнізацыі Беларусі істотна павялічылася ўвага не толькі да вывучэння сваёй вялікай Радзімы, але і да паглыблення ведаў аб “малой радзіме” кожнага чалавека: вёсцы, горада, адміністрацыйным раёне, вобласці. У вучэбныя планы агульнаадукацыйных школ і вышэйшых навучальных устаноў былі ўключаны дысцыпліны краязнаўчага зместу. Напрыклад, ва ўсіх рэгіянальных універсітэтах на геаграфічных спецыяльнасцях пачалі выкладацца такія дысцыпліны як “Геаграфія Брэсцкай вобласці”, “Геаграфія Магілёўскай вобласці” і г.д. Для навучэнцаў сярэдніх школ у якасці факультатыва была прапанавана дысцыпліна “Геаграфічнае краязнаўства”. Распрацаваны вучэбныя праграмы гэтых дысцыплін, падрыхтаваны і выдадзены вучэбныя дапаможнікі па іх.

Значна актывізавалася пазашкольная краязнаўчая работа. Сёння ва ўсіх абласцях рэспублікі створана разгалінаваная сетка раённых цэнтраў і станцый дзіцяча-юнацкага тырызму і краязнаўства, функцыянуюць цэнтры

пазашкольнай работы. У гэтых умовах асаблівую актуальнасць набывае праблема падрыхтоўкі спецыялістаў педагагічнага профілю, кампетэнтных на высокім прафесійным узроўні вырашаць пытанні арганізацыі і правядзення краязнаўчай работы. Да апошняга часу ў Беларусі падрыхтоўка студэнтаў педагагічнага профілю па краязнаўчай спецыяльнасці не вялася. Звычайна такая задача ўскладвалася на выкладчыкаў гісторыі, географіі, фізічнага выхавання, што патрабавала траціць час і матэрыяльныя сродкі на іх адпаведную перападрыхтоўку. Для прыкладу, дзеючыя вучэбныя планы падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці 1-02 04 05 “Географія. Дадатковая спецыяльнасць” прадугледжваюць вывучэнне толькі адной дысцыпліны краязнаўчага зместу - “Географічнае краязнаўства і школьны турызм”.

Разуменне патрэбы ў больш грунтоўнай краязнаўчай падрыхтоўцы выкладчыкаў географіі ў спалучэнні з тэндэнцыяй атрымання педагагічнымі работнікамі двайной спецыяльнасці паспрыяла правядзенню работы па ўключэнню ў Агульнадзяржаўны класіфікатар Рэспублікі Беларусь новай спецыяльнасці – 1-02 04 05 05 “Географія. Краязнаўча-экскурсійная работа” з прысваеннем кваліфікацыі “Выкладчык. Педагог-арганізатар”.

Адукацыйны стандарт Рэспублікі Беларусь (Вышэйшая адукацыя. Першая ступень. Спецыяльнасць 1-02 04 05 Географія. Дадатковая спецыяльнасць (АСРБ 1-02 04 05-2008)) вызначае экскурсійна-краязнаўчую работу як спецыяльнасць педагагічнага профілю, прадметнай вобласцю якой з’яўляецца сістэма ведаў аб метадах арганізацыі дзейнасці навучэнцаў па вывучэнню прыроды, насельніцтва, гісторыі і культуры роднага краю [2, с. 3]. Сярод дысцыплін гэтай спецыяльнасці, вывучэнне якіх прадугледжана вучэбнымі планами і якія валодаюць найбольшым патэнцыялам у вобласці краязнаўчай адукацыі, значацца: “Прыродная і культурная спадчына”, “Краязнаўства і этнаграфія Беларусі”, “Тэхналогія і арганізацыя краязнаўчай работы”, “Методыка пазакласнай і пазашкольнай краязнаўчай работы”. Акрамя таго, з улікам цеснай сувязі краязнаўчай работы з экскурсійна-турыстычнай дзейнасцю, будучым спецыялістам прапануецца вывучэнне такіх дысцыплін як “Асновы экскурсознаўства”, “Турыстычныя рэсурсы і турыстычная дзейнасць”, “Методыка пазакласнай і пазашкольнай экскурсійнай работы”, “Тэхналогія і арганізацыя экскурсійнай работы”. Важнае месца ў падрыхтоўцы спецыялістаў адводзіцца вучэбным практыкам - краязнаўчай і экскурсійна-турыстычнай, працягласць кожнай з якіх складае тры тыдні.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Максаковский, В.П. Географическая культура / В.П. Максаковский. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 416 с.
2. ОСРБ 1-02 04 05-2008 Высшее образование. Первая ступень. Специальность – 1-02 04 05 География. Дополнительная специальность: Образ. станд. РБ / БГПУ; исп.: П.Д. Кухарчик (рук.) [и др.]. – Взамен РД РБ 02100.5.090-98. – Мн.: Мин. обр. РБ, 2008. – 71 с.